

Tweede Zondag van de Epifanie 15 januari 2023

Vreugde om recht uit geloof

Dorpskerk – Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Schriftlezingen: Jesaja 62, 1-5; Romeinen 4, 1-12 en Johannes 2, 1-11.

Inleiding

Het wonder door Jezus verricht tijdens de Bruiloft te Kana kan niet goed worden begrepen als een incident waarbij de natuurwetten omwille van het bijna mislukte feest van een willekeurig stel even worden opgeheven. Alles in dit verhaal is zwaar geladen symboliek. Een vastlopende godsdienst wordt van zichzelf gered, wanneer Jezus Christus optreedt. De blijdschap gaat het winnen van frustratie en van dwang. Dat is voor iedere man, voor iedere vrouw een boodschap van bevrijding.

Preek

Gemeente van Christus,

voordat er een kans is dat we ons kunnen laten raken door het wonder van Kana, is het nodig dat we opnieuw de kostbare symboliek beseffen die de evangelist Johannes in dit prachtige verhaal heeft verwerkt. Het is een vertelling die geheel thuishoort in de tijd van Epifanie. Jezus treedt op. Niet voor niets heeft Johannes dit verhaal, als enige, de andere evangelisten kennen het niet, aan het begin van het openbaar optreden van Jezus geplaatst. Hij toont zijn grootheid... en zijn leerlingen geloofden in hem.¹

Maar het is niet zomaar een bruiloftsfeestje. Het is geen incident. Het is geen toevallige samenloop van omstandigheden die hier wordt beschreven. Het is niet zomaar een verliefd paartje, dat een beetje krap bij kas zat en verkeerd heeft ingekocht. Nu eerst even dit: Geen enkel feest is 'zomaar' een feest. Geen enkel stel dat wil trouwen is 'zomaar' een paar mensen, als Jezus het voor het zeggen heeft, als hij mensen aan mag kijken. Dat zet ons om te beginnen al aan het denken.

Maar de evangelist bedient zich hier toch van het beeld van zo'n puur menselijke situatie, waarin het spannend is. Mensen die zich aan elkaar willen geven kunnen tekort schieten, niet soms, maar steeds weer zijn er momenten, dan is er niet genoeg, niet genoeg aandacht, niet genoeg vreugde, onvoldoende liefde. En wie daarvan de schuld heeft? Wie zal het zeggen? Misschien wel niemand. Misschien is het wel een gevolg van alles samen, waarbij een mens, een man of een vrouw zichzelf gaandeweg een raadsel wordt terwijl de tijd verglijdt.

Wanneer je de feestzaal binnenkwam stonden daar meteen zes stenen watervaten, iemand heeft gezegd: 'als forse wachters die de Mozaïsche leefwijze bewaken'.² Zij voldoen aan het voorschrift. Dat het er zes zijn kan al helemaal geen toeval zijn. De zes werkdagen staan symbool voor al onze inspanningen, onze ijver, onze inzet. Wij doen zo ons best, maar weet je, het is niet genoeg. Het is onvoldoende om de vreugde in stand te houden.

Ik moet aan een ander bijbelverhaal denken dat mij altijd heel erg raakt, dat is wanneer Jezus te gast is in Bethanië, bij Martha en Maria. En Martha loopt te sloven, terwijl Maria stil zit aan de voeten van Jezus en luistert. En dan ontstaan al snel de verwijten: 'laat zij ook eens wat doen! Ik loop me hier uit te sloven.' En het verhaal lijkt te zeggen dat Martha het bij het verkeerde eind heeft. Maar stel nu eens dat Martha niet zo haar best had gedaan, dan waren Jezus en de leerlingen hongerig weggegaan.³

Het water van de werken kan niet gemist worden, maar zij komen pas tot hun bestemming als mensen gaan handelen in opdracht van hem die Gods glans werkelijk weerspiegelt. Jezus laat, op zijn tijd, de vaten nieuw vullen, maar nu niet om de voeten te wassen of op andere wijze een Joods reinigingsritueel mogelijk te maken. Hier gaat het om de vreugde der wet, de *sjimchat tora*, de vervulling van al hun verwachtingen van het feest. Die vervulling komt tot stand, niet doordat zij extra hard hun best zijn gaan doen, maar doordat ze gaan ontvangen wat God hun wilde schenken vanaf het begin.

---

¹ Johannes 2,11.

² P. van Veldhuizen, in: De Eerste Dag, jg. 34, no. 1, Winter 2011, 41.

³ Lucas 10, 38-42. Heel mooi verwoord door Nico ter Linden. Vgl. Linden, N. ter, *Het verhaal gaat...*, 6, *De verhalen van Lucas en Johannes*, Amsterdam 2003, 49-51. En door Imme Dros. Vgl. Dros, I., *Kan er iets goeds komen uit Nazareth?* Amsterdam 1990, 47-52.

Ik moet denken aan weer een ander bijbelverhaal. ‘Ik heb zeer geijverd voor de Heer.’⁴ Het is de klacht van Elia bij de berg Horeb, te vinden in 1 Koningen 19. Overbelast, oververmoeid, opgejaagd en afgemat. ‘Ik heb zeer geijverd voor de Heer...’ maar ik moet vluchten, want ik houd het niet meer vol. En dan kan het alleen een ontmoeting met God zelf zijn die de spiraal doorbreekt. Een arbeidsethos die stand houdt, een ethiek van je best doen, het kan niet zonder de verwondering. Het kan niet zonder de stilte, de verstillig. De liefde heeft het nodig te worden gevoed vanuit de mystieke grond, het jezelf durven zien op een verstild moment, het houdt je leven in balans: *labora et ora...* werk en bid, allebei.

In de Jesajatekst wordt in termen van bruidsmystiek de liefde van God voor zijn volk bezongen. Het is een heel andere ritmische taal dan het en toen en toen en toen van de verhalen, wat ook een dwingend iets heeft. Het is een taal overlopend van verlangen en lyriek. In wezen maakt God in de rol van bruidegom aan zijn volk, de bruid, het hof. God is verliefd op Jeruzalem en als je God zou vragen wat hem dan zo boeit in deze bruid, dan is het haar gerechtigheid, dat wil zeggen de integere manier van omgaan met elkaar van Gods mensen. God verheugt zich over de goede daden van de mensen. Die maken indruk op hem. Daar is hij blij mee. Ook wij mogen ons dit aantrekken. Het is goed dat wij beseffen, dat ondanks alle tekorten, onze daden, onze houding, onze bereidheid het uit te houden, van onvoorstelbaar grote waarde blijven.

Dat is zo, maar niet altijd op de manier die wij zelf denken. Er is een grens aan wat wij zelf kunnen bewerken, sterker nog er bestaat een punt van maximale investering en als je daar overheen gaat, komt er niet meer resultaat maar minder, maak je kapot wat je eerst hebt opgebouwd, sta je de zaadjes te vertrappen die je zojuist hebt geplant. De capaciteit van ons leven inspanning vruchtbaar te verwerken is beperkt. In de economie kennen we de wet van de afnemende meeropbrengst. Er is bijvoorbeeld voor een graanveld een maximaal aantal arbeiders om zo gunstig mogelijk te oogsten wanneer dat met de hand met de sikkel moet gebeuren. Stuur je er nog meer, dan lopen ze elkaar in de weg en vertrappen ze het koren en het valt ze uit de handen doordat ze tegen elkaar aan botsen. Het is waar, ook in persoonlijk opzicht, kun je door je eigen werk je eerdere inspanningen teniet doen, omdat je geen aandacht hebt voor het kleine, de verstillig, voor de blik in de ogen van de ander. Onze ijver helpt ons een heel eind, maar wanneer we het tenslotte louter van onze eigen arbeid verwachten is het resultaat geen vreugde, maar gaan wij er aan kapot en komt er overspanning en ontsporing.

Ik heb een oud boekje dat ik nog wel eens even inkijk. Het is een indrukwekkend verhaal: Het dagboek van een dorpspastoor, van Georges Bernanos. *Journal d'un curé de campagne*, uit 1936. Bernanos beschrijft daarin hoe een jonge priester zich in zijn dorpsparochie helemaal dood werkte, een aangrijpend verhaal. Vol ijver, volop actief, altijd organiserend, gaf hij zich in alles wat er op zijn weg kwam. Maar hij vergat het voor zichzelf te zorgen. Het werd in het Nederlands dus vertaald met de titel ‘Dagboek van een dorpspastoor’, met de ondertitel: verslag van een schijnbaar mislukt priesterleven. Aan het eind van het boek is het een laatste vriend die vertelt hoe hij stierf:

Daar de priester uitbleef, gaf ik mijn ongelukkige vriend te kennen hoezeer het mij speet, dat hij door dit oponthoud waarschijnlijk de troostmiddelen zou moeten ontberen die de Kerk aan stervenden

---

⁴ 1 Koningen 19,10 (NBG 1951).

voorbehoudt. Hij scheen mij niet te horen. Maar enige ogenblikken later legde hij zijn hand op de mijne, terwijl hij met zijn ogen duidelijk te verstaan gaf, dat ik mijn oor aan zijn mond moest leggen. Hoewel uiterst langzaam, sprak hij toen zeer duidelijk de woorden waarvan ik zeker weet dat ik ze getrouw weergeef: 'Wat maakt dat uit? Alles is genade.' Ik meen dat hij bijna onmiddellijk daarop is gestorven.⁵

Een van de grootste ontdekkingen van de apostel Paulus, die het Nieuwe Testament helemaal kleuren, was het tegoeed van de genade Gods. Daarover schrijft hij in de Romeinenbrief en hij concentreert zich op de gerechtigheid van Abraham. De vader van alle gelovigen maakt zo'n indruk, niet omdat hij zelf door zwoegen en zweten wist te voldoen aan alle eisen van God. Nee, Abraham vertrouwde op God 'en dat werd hem als een daad van gerechtigheid toegerekend.'⁶ Maar het is een groot geheim: Loslaten. Loslaten in geloofsvertrouwen dat er tenslotte een meerwaarde ligt, niet in inspanning, maar in ontspanning, niet in nòg meer je best doen om het geheel te redden, maar in het besef dat je het tenslotte van Gods glimlach, van Gods genade moet hebben. Dat geldt ook voor ons vandaag in onze krimpende kerk. Wie in deze zin leert loslaten, kan ook lachen om zichzelf. Dan leiden tekorten niet tot bitterheid en cynisme en zweten en zwoegen, maar tot verwachting van God en solidariteit met de naaste. We staan ergens allemaal in dezelfde storm.

Tenslotte dit: Zes dagen werk, zes kruiken water... maar de sabbat is de zevende dag, de rustdag, de dag waarop, symbolisch gesproken, ons leven tot zijn recht komt. Er wordt wijn geschonken, overvloedig. Er is genoeg voor iedereen. Gunnen wij ons zelf deze aanwezigheid van Christus in ons leven? Gunnen wij mensen dit wonder van Kana? Amen.

Uitzending en zegen

Durf te geloven dat er een tegoeed is, water van werken kan worden tot wijn, in het messiaanse licht, wanneer wij loslaten wat losgelaten moet worden en vertrouwen op wat wij zelf niet bewerken, zo komt onze inspanning tot zijn recht.

De genade van onze Heer Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de Heilige Geest,
is met jullie allen.

Afbeelding:

Le Nozze di Cana, 1304-1306, Capella degli Scrovegni, Giotto di Bondone, fresco, 200x185 cm.

---

⁵ Bernanos, G., *Dagboek van een dorpspastoor. Verslag van een schijnbaar mislukt priesterleven* (1936), Haarlem zonder jaar, 200. Verfilmd door R. Bresson met Claude Laydu in de hoofdrol, 1951.

⁶ Romeinen 4,3.

